

Septynerių supratau, kaip svarbu verkti per laidotuves. Tą vasaros dieną karste tįsojo prodėdė Orsonas, labiausiai įsiminęs tuo, kad rūkydavo dvokiančius cigarus, atsiduodavo nemaloniū burnos kvapu ir nesidrovėdavo bezdėti. Būdamas gyvas, paprastai mane ignoruodavo lygiai taip pat, kaip aš nekreipdavau dėmesio į jį, todėl dėdės mirtis man nepakurstė nė menkiausios širdgėlos. Aš nesuvokiau, kodėl privalau dalyvauti laidotuvėse, bet tokiais atvejais niekas neleidžia septynmečiams patiems spręsti, kaip elgtis. Antai kodėl minėtą dieną atsidūriau bažnyčioje, kur muisčiausi ant klapto, nuobodžiavau, prakaitavau apsirengusi juodą suknelę ir svarsčiau, kodėl negalėjau likti namie su tėčiu, kategoriškai atsakiusiu dalyvauti gedulingose apeigose. Tėtis aiškino, esą jis būtų tikras veidmainys, jeigu apsimestų, kad sielojasi dėl nekenčiamo asmens mirties. Nenučiuokiau, ką reiškia žodis veidmainys, bet man irgi nesinorėjo juo tapti. Deja, tądien buvau priversta sprautis tarp motinos ir tetos Silvijos, klausytis begalinės virtinės žmonių, banaliai liaupsinančių niekuo neišskirtinį dėdė Orsoną. *Koks išdidus nepriklausomas vyras! Su koku entuziazmu jis pasinerdavo į savo pomėgius! Ak, kaip dievino savo pašto ženklų kolekciją!*

Nė vienas neužsiminė apie smirdantį jo burnos kvapą.

Per niekaip nesibaigiančius atminus smaginausi tyrinėdama priešais mus klaupte sėdinčių žmonių viršugalvius. Pastebėjau, kad tetos Donos skrybėlaitė apibirusi baltomis pleiskanomis, o dėdė Čarlis snaudžia ir persikreipęs jo tupetas slenka lyg ruda žiurkė, bandanti nuropoti galvos šonu. Taigi pasielgiau kaip normali septynerių metų mergaitė.

Pratrūkau juoktis.

Akimirkiniu sulaukiau reakcijos. Žmonės atsisuko į mane piktai raukydamiesi. Gėdos ir siaubo apimta motina suvarė penkis aštirus nagus man į dilbį ir sušnypštė:

— Liaukis!

— Bet jam nukrito plaukai! Jie panašūs į žiurkę!

Nagai smigo giliau į ranką.

— *Hole, tai aptarsime vėliau.*

Namie apsiėjome be diskusijų. Tiesiog buvau aprėkta, gavau antausį — va taip pramokau deramai elgtis per laidotuves. Sužinojau, kad dalyvaujant tokiose apeigose reikia niūriai tylėti ir kai kada, pageidautina, apsiašaroti.

Po ketverių metų laidodama motiną demonstratyviai ir garsiai rypavau, nes kaip tik to visi iš manęs tikėjosi.

Bet šiandien, atvykusi į Saros Basteraš laidotuves, abejoju, ar kas tikisi, kad pravirksiu. Nuo tada, kai paskutinį sykį mačiausi su mergina, kurią mokykloje pažinojau kaip Sarą Birn, prabėgo daugiau nei dešimtmetis. Mudvi niekuomet artimai nebendravome, todėl negaliu sakyti, kad liūdžiu dėl jos mirties. Jei atvirai, į Niuporte rengiamas gedulingas pamaldas atvažiavau tik iš smalsumo. Man smalsu, kaip ji mirė. Man *reikia* žinoti, kaip ji mirė. *Kokia siaubinga tragedija*, aure ką murma sėdintys bažnyčioje. Sutuoکتinio nebuvo mieste, Sara kiek išgėrė ir užmigo palikusi žvakę degti ant naktinio staliuko. Ji žuvo per nelaimingą atsitikimą. Bent taip visi teigia.

Būtent tuo aš noriu tikėti.

Niuporto bažnytėlė sausakimša, ją užplūdę draugai, kuriuos Sara įsigijo per trumpą savo gyvenimą, bet didžiumą jų matau pirmą kartą. Kaip ir jos antrąją pusę. Malonesnėmis aplinkybėmis Kevino išvaizda trauktų akį ir aš, ko gero, net pamėginčiau jį suvilioti, bet dabar Saros vyras nuoširdžiai palūžęs. Štai kaip mus veikia sielvartas?

Apsisukusi pasidairau į susirinkusiuosius maldos namuose ir atkreipiu dėmesį į Ketę, užnugaryje atsisėdusią seną klasiokę dėmėtu veidu ir nuo ašarų nutekėjusiu blakstienų tušu. Šniurkščia visos moterys ir dauguma vyrų, nes sopranas traukia seną kvakerių giesmę „Paprastos dovanos“, kuri, man rodos, visada sugraudina klausytojus. Mano ir Ketės žvilgsniai akimirką susitinka — jos akys drėgnos, prisitvenkusios ašarų, maniškės ramios ir sausutėlės. Nuo vidurinės mokyklos laikų taip smarkiai pasikeičiau, kad vargu ar ji mane atpažįsta, bet Ketė stebeilijasi mano pusėn, žiopso tartum regėdama vaiduoklį.

Vėl nusigrėžiu į bažnyčios priekį.

Prieš baigiantis „Paprastoms dovanoms“, aš taip pat sugebu išspausti ašaras, kaip ir visi kiti.

Vėliau prisidedu prie ilgos eilės gedėtojų atiduoti paskutinę pagarbą ir voroje žmonių slinkdama pro uždengtą karstą patyrinėju Saros fotografiją ant stovo. Ji buvo vos dvidešimt šešerių, ketveriais metais jaunesnė už mane; kadre šypsosi skaisčiaveidė, raudonskruostė, daili blondinė, kurią pamenu iš mokyklos, kai pati tebuvau nepastebima mergaitė, lyg paribiais svirduliuojanti šmėkla. Dabar esu čia, ir mano oda trykšta gyvybe, o štai iš Saros, iš žaviosios mažylės Saros, likę tik į dėžę sumesti apangleję kaulai. Įsivaizduoju, ką kiti mąsto žiūrėdami į Saros (prieš gaisrą) nuotrauką; jie regi besišypsantį veidą, bet įsivaizduoja sudegusį kūną ir pajuodusią kaukolę.

Eilei judant pirmyn, galiausiai pareiškiu Kevinui užuojautą. Jis murmteli:

— Ačiū, kad atėjote.

Velionės sutuoktinis neturi supratimo, kas esu ir iš kur žinau Sarą, bet mato, kad mano veidas ašarotas ir dėkingai spaudžia man ranką. Aš verkiau dėl jo mirusios žmonos, ir Kevinui to užtenka.

Iš bažnyčios išsmunku laukan, kur gairina šaltas lapkričio vėjas, ir sparčiai nutolstu nuo pastato nenorėdama, kad mane užkluptų Ketė ar kiti pažįstami iš vaikystės. Jų šalintis man puikiai sekėsi daugybę metų.

Arba, galimas daiktas, jie vengė manęs.

Dar tik antra valanda dienos, todėl, nors bosas iš „Booksmart Media“ suteikė man laisvadienį, pasvarstau, gal visgi vertėtų grįžti į biurą, kur perskaityčiau gautus elektroninius laiškus ir atsakyčiau į telefono skambučius. Esu viešųjų ryšių specialistė, atstovauju dešimtims autorių, tad privalau suplanuoti, kada informacija apie mano globotinius pasirodys žiniasklaidoje, paštu išsiųsti korektūras, parašyti reklaminius laiškus. Tačiau prieš keliaudama atgal į Bostoną ketinu užsukti į dar vieną vietą.

Nusigaunu prie Saros namų, veikiu prie jų liekanų. Prieš akis juoduoja griuvėsiai, anglimis virtusios sijos, krūva suodinių plytų. Balta medinė tvorelė, kuri anksčiau supo priekinį kiemą, guli suniokota — ją išvertė ugniagesiai, iš gatvės tempdami laistymo žarnas ir kopėčias. Kai gaisriniai automobiliai galų gale atlėkė, pastatas, matyt, jau skendėjo liepsnose.

Žengiu iš savo mašinos ir prisigretinu prie apanglėjusių griuvėsių. Čia iki šiol atsiduoda dūmų tvaiku. Nuo šaligatvio pastebiu juodoje košėje blyškiai žioruojantį nerūdijančio plieno šaldytuvą. Sprendžiant iš vietinių Niuporto apylinkių, Sara gyveno prabangiame name, ir man kyła klausimas, kuo verčiasi jos vyras. Arba pinigų nestigo jo šeimai, ir Kevinas naudojosi privalumais, kurių aš niekada neturėjau.

Papūtus vėjui, į mano batus sučeža nukritę lapai, ir jų šnaresys pažadina atsiminimus apie kitą rudens dieną, kai būdama dešimties,

prieš dvidešimt metų, miške treškinau sausų lapų paklotę. Toji diena vis dar temdo mano gyvenimą ir būtent dėl jos šiandien stoviu čia.

Nužvelgiu Sarą pagerbiantį laikinąjį memorialą. Žmonių atneštas puokštes, suvytusių rožių, lelijų, raudonų gvazdikų kaurių — gėlių duokles visų mylimai jaunai moteriai. Mano žvilgsnį staiga prikausto žaluma, nepriklausanti puokštėms, tarsi šiaip užmesta ant gėlių.

Tai palmės lapas. Kankinio simbolis.

Šiurpui dilginant nugarą, aš slenku atbula. Nors širdis griausmingai dunksi, išgirstu artėjančios mašinos burzgamą ir atsisukusi pamatau Niuporto policijos automobilį, kuris sumažina greitį iki vėžlio žingsnio. Langai pakelti, todėl pareigūno veido nežiūriu, bet esu tikra, kad riedėdamas pro šalį jis labai įdėmiai mane stebi. Nusigrėžiu ir įlipu į savo automobilį.

Salone lukteliu, kol sulėtės širdies pulsavimas ir nustos drebėti rankos. Dar kartą žvilgteliu į namo degėsius ir mintyse vėl išvystu šešiametę Sarą. Gražutę, mažutę Sarą Birn, šokinėjančią priešais mane ant autobuso sėdynės. Tą popietę mokyklos autobusu važiojome penkiese.

Dabar likome keturiese.

— Sudie, Sara, — sumurmu.

Užvedu variklį ir patraukiu į Bostoną.